

HELSEDIREKTORATET

Postboks 220 Skøyen
0213 OSLO

Saksbehandler Asle Sandnes

Vår dato 09.10.2023

Vår referanse 2023/615

Deres dato

Deres referanse

Innspill fra FUG og FUB til veileder om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Innledning

Foreldreutvalget for barnehager og Foreldreutvalget for grunnopplæringen takker for muligheten til å gi innspill til denne veilederen. Som talspersoner for foreldres interesser i hjem-skole/hjem-barnehagesammenheng, representerer vi en av målgruppene for forskriften og veilederen. Vi legger til grunn som et generelt utgangspunkt at foreldre har behov for:

- informasjon om forhold i skole og barnehage som har betydning for barnas helse og miljø
- tilgang på kunnskap om hva de kan forvente/kreve av skolen og barnehagen
- effektiv mulighet for å løfte spørsmål/klager om forhold som berører barns helse og miljø til et uavhengig organ med ansvar for tilsyn og kontroll.

Innspill til veilederen

1. Begge utvalgene har vurdert veilederen med utgangspunkt i «bestillingen» fra direktoratet:
 - *om strukturen er hensiktsmessig for målgruppene*
 - *spørsmål som ikke er dekket av veiledningen*
 - *om veiledningen er forståelig*
 - *hva som bør veiledes på bedre*
2. Utvalgene har i hovedsak sett på veilederens del 3 om godkjenning, internkontroll, tilsyn og klage mv. Dette fordi de fleste henvendelsene vi får fra foreldre handler om hva de kan og bør foreta seg dersom de opplever at ikke helse miljø og helse er godt nok ivaretatt i deres skole eller barnehage – og de opplever at de ikke blir hørt.
3. Foreldre med barn i barnehage, skole og SFO er en av målgruppene for veilederen. Da er det viktig at man har alle foreldre i tankene når veilederen skrives. Foreldre utgjør en sammensatt gruppe med ulike forutsetninger for å forstå en forskrift og en veileder som dette. En generell tilbakemelding fra foreldreutvalgene er at strukturen er god. Det at veilederen er sortert under hver enkelt paragraf i forskriften er praktisk, og brukergrensesnittet på internett fungerer bra både fra datamaskin og

FORELDREUTVALGENE FOR GRUNNOPPLÆRINGEN OG BARNEHAGER

Postboks 29, 3833 Bø i Vestfold og Telemark | Besøksadresse: Stasjonsvegen 33A, 3800 Bø i Vestfold og Telemark
Telefon: 477 99 200 | Org.nr.: 989 628 011 | post@fug.no | post@fubhg.no | www.fug.no | www.foreldreutvalgene.no

håndholdt, mobil enhet. Språket i veilederen er derimot tungt og lite preget av klarspråk. Vi etterlyser også mer bruk av eksempler og angivelse av minstenorm slik at innholdet i skjønnsbegrepene i forskriften blir konkretisert. For eksempel, i veiledningen til § 17 om informasjonsplikt, mener vi veiledere burde ha med noen eksempler. Blant utvalgets medlemmer er det flere som har erfart at informasjon om helse og miljø i skoler og barnehager i all hovedsak ligger «passivt» tilgjengelig på nettside. Er det tilstrekkelig etter forskriften? Om det er vanskelig å ivareta hensynene til både offentlig forvaltning og brukerne foreldre og skoleelever, så bør en vurdere å lage to separate veiledere for de ulike målgruppene.

4. Veilederen bør klargjøre om den nye forskriften også gjelder tilbakevirkende, eller om den bare gjelder «fra nå og framover». Veilederen bør på en tydelig og forståelig måte hvilken betydning det har om en skole eller barnehage er godkjent etter ny eller gammel forskrift.
5. I veilederen står det følgende:

«Godkjenningen skal foreligge før oppstart. Dersom kommunen vurderer at virksomheten ikke har sannsynliggjort at driften vil være i samsvar med de kravene forskriften stiller, skal søknad om godkjenning avslås. Avslag om godkjenning er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, jfr. forvaltningsloven § 2.

Manglende godkjenning kan ha ulike årsaker, enten at virksomheten ikke har søkt, fått avslag på søknad om godkjenning eller kravene ikke er oppfylt og forutsetningene for å oppnå godkjenning ikke foreligger.

At en virksomhet ikke får godkjenning betyr ikke nødvendigvis at den ikke kan drives videre, men manglende godkjenning innebærer at virksomheten må bli fulgt opp av godkjennings- og tilsynsmyndigheten i kommunen, med sikte på godkjenning. Kommunes oppfølging kan gjøres gjennom råd og veiledning eller tilsyn, avhengig av hva som er nødvendig og hensiktsmessig i den konkrete situasjonen.»

Dette er svært forvirrende, og for at veilederen skal være forståelig må dette forklares nærmere. Det vil åpenbart være forbundet med skepsis og usikkerhet hos mange foreldre om barna skal sendes på skoler og barnehager som ikke er godkjent – altså ikke samsvarer med de kravene forskriften stiller til barnas fysiske miljø.

6. Ved utvalgets gjennomgang av veilederen oppstod det noe usikkerhet om hvor godkjennings- og tilsynsansvaret for private skoler og barnehager ligger. Det står blant annet i veilederen, under overskriften Forholdet til andre godkjenningsordninger, at Privatskoleloven stiller krav om godkjenning av skoleanlegg og at statsforvalteren er godkjenningsmyndighet. Det er mulig ordet «skoleanlegg» er egnet til å skape forvirring, siden det lett leder tankene over på drift og vedlikehold av skolebygg. Men vi har altså forstått det slik at kommunen hvor virksomheten (skal) drives er godkjennings- og tilsynsmyndighet på forskriftens område uavhengig av om skole- eller barnehageeier er privat, kommunal eller fylkeskommunal. Om vår forståelse er feil, så er ikke veilederen god nok.

7. I andre avsnitt under § 3 konstateres det at «*Ansvar etter forskriften innebærer også et ansvar for å stille til rådighet de ressursene som er nødvendige for å sikre at kravene i forskriften skal kunne oppfylles.*». I praksis, slik det er i dag, handler dette ofte om et spørsmål om *når*. Skoler eller barnehager går over lengre tid med store vedlikeholdsetterlep og foreliggende planer for vedlikehold eller oppgradering som ikke følges opp på grunn av manglende økonomisk handlingsrom lokalt. Derfor hadde vi gjerne sett at veilederen sa noe mer om hva dette ansvaret innebærer i praksis.

Noen «løse» merknader

1. Under veilederen til forskriftens § 2, Nærmere om d) skolefritidsordninger antar vi at det mangler en «i» i første setning.
2. I første setning i veilederen til § 3 finner vi følgende setning: «*Virksomhetens eier har ansvaret for at forskriftens krav oppfylles. Med virksomhetens eier menes den som eier skole- eller barnehagevirksomheten.*». Dette er lite oppklarende. Setningen bør fjernes som overflødig, eller erstattes av en nærmere beskrivelse av hvilke ulike instanser som kan være eier av skole, barnehage eller SFO – og hvilke eventuelle følger det får i praksis.
3. I veiledningen til § 4 framkommer følgende: «*Virksomhetens lokaler og uteområder skal være utformet slik at de fremmer helse, trivsel, lek og læring. Lokaler og uteområder skal kunne dekke behov for helsefremmende og allsidige aktiviteter og hvile, og forebygge skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser.*» Vi leser dette som en ren gjentakelse av forskriftens ordlyd. Det gir liten merverdi.
4. Videre i veiledningen til § 4, i fjerde avsnitt står det i veilederen at «*Virksomheten kan oppfylle kravene i forskriften på ulike måter. Avbøtende tiltak kan bidra til at kravene i forskrift er oppfylt, selv om faglige normer avvikes. Dersom forhold knyttet til enkeltfaktorer i miljøet avviker fra faglige normer, må virksomheten kunne dokumentere at miljøet likevel er forsvarlig.*». Her mener vi det burde nevnes noen eksempler på avbøtende tiltak. Det bør også forklares nærmere hva det innebærer å «dokumentere».
5. I veilederen til § 19 er det en henvisning til § 19, som vi tror er ment å være til § 20 i setningen: «*Informasjonsplikten er derfor en forutsetning for at § 19 om henvendelser fra foreldre, elever og barn skal virke etter sitt formål.*»
6. I veilederen til § 19 er det også en henvisning til kommuneloven § 23 nr. 2 som vi tror skal være til kommuneloven § 25-1 i setningen: «*Kommunens plikt til internkontroll med tilsynsoppgaven bygger på det alminnelige systemet for internkontroll i kommuneloven § 23 nr. 2.*»

Med vennlig hilsen

Marius Chramer
Leder, FUG

Marie Skinstad-Jansen
Nestleder, FUG

Einar Olav Larsen

Cathrine Ballo Olsen

Leder, FUB

Nestleder, FUB

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur